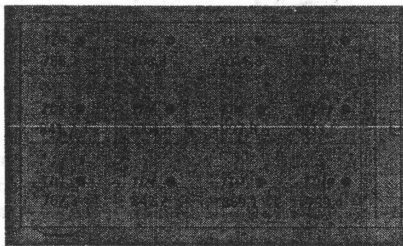

протоколу Ethernet.

Рисунок 1 - Мнемосхема технологічного процесу

Оптимальне управління обдувом днища печі на основі оперативних даних про температурний режим сприяє збільшенню терміну експлуатації, підвищенню безпечної роботи та економії ресурсів на її обслуговування.

1. Кошельник В.М., Хавин Е.В. Постановка задачі оптимізації режиму охолодження варочного басейна стекловаренної печі // Вісник Національного технічного університету „ХПІ”. – Харків: НТУ „ХПІ”. – 2003. – Т.1.– №11.– С.73 – 78.

УДК 681.518.3

АНАЛІЗ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ВИМІРЮВАНЬ ЦЕТАНОВОГО ЧИСЛА ДИЗПАЛИВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ

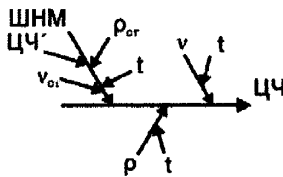
Клепач М. М.

*Національний університет водного господарства та природокористування,
вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33028*

Підвищення точності вимірювання вимагає не тільки розробки нових методів вимірювання, а й використання новітніх методів аналізу і обробки результатів вимірювання.

Розроблений метод визначення цетанового числа (ЦЧ) дизельних палив базується на неперервному прокачуванні досліджуваного продукту через дросельну мостову схему та автоматичному зрівноваженні гідравлічного моста. За сигналами з давачів розраховуються кінематична в'язкість та густина палива, а на їх основі засобами штучних нейронних мереж визначається його цетанове число [1]. Так як вихідна величина залежить від багатьох вхідних параметрів, для об'єктивної оцінки факторів, що впливають на невизначеності вимірювань доцільно побудувати причинно-наслідкову діаграму Ісікави (рис.1).

Суттєвими факторами, що впливають на невизначеність вимірювань цетанового числа є складові невизначеності навчальної вибірки.

ШНМ – штучна нейронна мережа; ЦЧ – цетанове число виміряне моторним методом; ρ_{cr} , v_{cr} – густина та динамічна в'язкість виміряні в лабораторних умовах; ρ , v – густина та в'язкість, виміряні дросельним методом; t – температура палива

Рисунок 1 - Причинно-наслідкова діаграма Іскави факторів, що впливають на невизначеність вимірювань цетанового числа

До них відносяться невизначеності вимірювання густини, в'язкості та ЦЧ за моторним методом, які регламентуються стандартами на їх визначення в лабораторних умовах і наводяться з урахуванням температури. Для оцінки впливу невизначеності вимірювань густини та в'язкості на результат роботи ШНМ використано метод Монте-Карло [2]. Для цього було згенеровано за випадковим законом та із рівномірним розподілом дві вибірки з 10^6 довільних значень густини та в'язкості в межах невизначеності її вимірювань, котрі подавалися на вхід моделі нейронної мережі. В результаті чого отримано та проаналізовано 10^6 значень цетанового числа. Встановлено, що сумарна стандартна невизначеність цетанового числа становить $u_{цч}(\rho v) = 0,87$ з 95% імовірністю.

При використанні технологій ШНМ у складі автоматизованої системи вимірювального контролю інформація на вхід нейронної мережі поступає із програмованого логічного контролера в режимі реального часу. В цьому випадку відбувається непряме вимірювання густини та в'язкості нафтопродукту, котрі обчислюються за відповідними формулами, а температура дизпалива стабілізується за допомогою термостату. Сумарна стандартна невизначеність оцінки ЦЧ знаходилася як додатний квадратний корінь із суми квадратів складових. В результаті встановлено, що сумарна стандартна невизначеність вимірювання цетанового числа розробленим методом становить $u_{цч}(\rho v) = 1,14$ з імовірністю 95%.

Отримані результати свідчать про високу точність розробленого методу та його придатність до використання для експрес-аналізу цетанового числа дизпалив на поточці.

1. Патент на корисну модель № 66327 МПК (2011. 01) G01N 11 / 00 Пристрій для вимірювання якісних показників нафтопродуктів / В. В. Древецький, М. М. Клепач – заявл. 15.07.2011 р, опубл. 26.12.2011, Бюл. № 24. 2. JCGM 101:2008 Evaluation of measurement data — Supplement 1 to the "Guide to the expression of uncertainty in measurement" – Propagation of distributions using a Monte Carlo method—First edition 2008.—JCGM.—2008.—82 р.